

กระบวนการพยาบาล & การบันทึกที่มีคุณภาพ

โดย...
APN. รพีพรรณ อุปการ

“ กระบวนการพยาบาลเป็นวิธีที่ช่วยให้
พยาบาลปฏิบัติงานได้ในสถานการณ์
ที่ซับซ้อนเนื่องจากเป็นกระบวนการ
ที่ต้องมีการคิดอย่างเป็นเหตุผล
รวบรวมข้อมูลต่างๆเข้าด้วยกัน
และทำการตัดสินใจเพื่อช่วยแก้ไขปัญหา
และตอบสนองความต้องการของผู้ป่วย”

คุณลักษณะของกระบวนการพยาบาล

- มีเป้าหมาย (Purposeful)
- เป็นระบบ (System)
- เป็นพลวัต (Dynamic)
- มีปฏิสัมพันธ์ (Interactive)
- มีความยืดหยุ่น (Flexible)
- อยู่บนพื้นฐานของทฤษฎี (Theoretically base)

กระบวนการทางการแพทย์ (Medical Process)

กระบวนการพยาบาล (Nursing Process)

**เน้นทางด้านกายวิภาค
สรีรวิทยาและพยาธิ
สรีรวิทยา**

**ครอบคลุมในเรื่องความเป็น
มนุษย์ (Holistic approach)
มุ่งเป้าให้บุคคลสามารถทำ
กิจกรรมสำคัญได้ด้วยตนเองให้
มากที่สุด**

**พิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้น
อวัยวะ หรือระบบการทำงานของ
ของร่างกาย**

**พิจารณาผลกระทบที่เกิดขึ้น
ผู้ป่วยจากปัญหาที่เกิดขึ้นอวัยวะ
และระบบการทำงานของ
ร่างกาย (Human response)**

กระบวนการทางการแพทย์ (Medical Process)

**เน้นการรักษาโรคและ
อุบัติเหตุ**

**ปรึกษาพยาบาลในการ
วางแผนเพื่อให้ผู้ป่วย
สามารถมีกิจกรรมใน
ชีวิตประจำวันอย่าง
เหมาะสม**

กระบวนการพยาบาล (Nursing Process)

**เน้นให้บุคคลสามารถมี
กิจกรรมและความเป็น
อิสระในตนเองให้มากที่สุด**

**ปรึกษาแพทย์ในการให้การ
รักษาโรค**

กระบวนการพยาบาล (Nursing process)

ขั้นที่ 1 การประเมินสภาพผู้ป่วย (Assessment)

- ❖ ขั้นตอนแรกที่สำคัญ
- ❖ เก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ
- ❖ ค้นหาปัญหาและความต้องการ

- ❖ **Subjective Data** : ข้อมูลที่ผู้ป่วยบอก
- ❖ **Objective data** : ข้อมูลที่สามารถวัดได้
มองเห็น ได้ยิน สัมผัสหรือได้กลิ่น

ข้อมูลโดยรวม

- ❖ ข้อมูลที่ได้จากตัวผู้ป่วย
- ❖ การรับรู้ของผู้ป่วยหรือประสบการณ์มาก่อน
- ❖ ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ
- ❖ ประวัติทางการแพทย์พยาบาล (nursing history)
- ❖ ประวัติทางการแพทย์ (medical history)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

- ❖ การสัมภาษณ์
- ❖ การสังเกต
- ❖ การตรวจร่างกาย
- ❖ เวชระเบียนทางการแพทย์
- ❖ การตรวจทางห้องปฏิบัติการ
- ❖ ทิมสุขภาพ
- ❖ การพูดคุยกับครอบครัวของผู้ป่วย

ขั้นที่ 2 การวินิจฉัยการพยาบาล (Nursing Diagnosis)

“ เป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะสุขภาพ
กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะสุขภาพ
เพื่อทราบแนวทางการวางแผน
และปฏิบัติการพยาบาล
ในการแก้ไขและส่งเสริมสุขภาพ ”

รูปแบบของการกำหนด ข้อวินิจฉัยด้านการพยาบาล

แบบที่ 1 มีภาวะสุขภาพดี

พยาบาลมีบทบาทช่วยผู้รับบริการ
ให้คงภาวะสุขภาพดี
หรือส่งเสริมให้มีสุขภาพดียิ่งขึ้น

ภาวะสุขภาพดี + เนื่องจาก + ปัจจัย ที่เกี่ยวข้อง

ตัวอย่าง.....

การแสวงหาวิธีปฏิบัติเพื่อส่งเสริมสุขภาพ
เนื่องจากเชื่อว่า "ความไม่มีโรคเป็นลาภอัน
ประเสริฐ"

แบบที่ 2 คาดว่าจะเกิดปัญหาสุขภาพ เพราะพบปัจจัยเสี่ยง

**จากการประเมินไม่พบปัญหา แต่คาดว่าจะเกิดปัญหา
สุขภาพขึ้นเพราะปัจจัยเสี่ยง**

**การพยาบาลจะพบได้ทั้งในสถานการณ์ผู้รับบริการ
มีภาวะสุขภาพดีและมีความเจ็บป่วย**

เสี่ยงต่อการเกิด

+ ปัญหาสุขภาพ + เนื่องจาก
+ ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง
(ปัจจัยส่งเสริม)

ตัวอย่าง

- ❖ **เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ พลัดตก หกล้ม เนื่องจากขาดความรู้ถึงวิธีป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นจากการเคลื่อนไหวและการมองเห็นบกพร่อง**
- ❖ **เสี่ยงต่อ aspiration เนื่องจากระดับความรู้สึกตัวลดลง**
- ❖ **เสี่ยงต่อผิวหนังเสียหายที่(skin breakdown) เนื่องจากไม่สามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้เอง**
- ❖ **เสี่ยงต่อการติดเชื้อเนื่องจากมีแผลเปิดหลายแห่ง**

แบบที่ 3 มีปัญหาสุขภาพ

**เป็นปัญหาสุขภาพที่เกิดขึ้นในขณะนี้
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อนี้
คือการวินิจฉัยภาวะเจ็บป่วยที่พบ**

ปัญหาสุขภาพ + เนื่องจาก + ปัจจัยที่ เกี่ยวข้อง (ปัจจัยที่ทำให้เกิด)

ตัวอย่าง....

“ การไม่สามารถดูแลตนเองเกี่ยวกับ
การรับประทานอาหาร การเข้าห้องน้ำ
การแต่งตัว เนื่องจาก ตาฝ้าและขาทั้ง
สองข้างอ่อนแรง ”

การวินิจฉัยทางการแพทย์และการวินิจฉัยทางการพยาบาล

การวินิจฉัยทางการพยาบาล

- ❖ อธิบายการตอบสนองของผู้รับบริการต่อโรค เจ็บป่วยหรือสถานการณ์
- ❖ เน้นปัจเจกบุคคล
- ❖ เปลี่ยนแปลงได้เมื่อการตอบสนองของผู้รับบริการเปลี่ยน
- ❖ นำไปสู่กิจกรรมที่พยาบาลกระทำได้โดยอิสระทั้ง การวางแผน การปฏิบัติ และการประเมินผล

การวินิจฉัยทางการแพทย์

- ❖ อธิบายกระบวนการเฉพาะโรค
- ❖ เน้นพยาธิสภาพของโรค
- ❖ ไม่เปลี่ยนแปลงคงอยู่เช่นนี้จนกว่าจะหายเจ็บป่วย
- ❖ นำไปสู่การรักษา ซึ่งบางกิจกรรมมีพยาบาลช่วยทำ

ตัวอย่าง

การวินิจฉัยทางการแพทย์	การวินิจฉัยทางการพยาบาล
❖ โรคเบาหวาน	❖ การขาดความรู้เกี่ยวกับการดูแลเท้า เนื่องจากไม่สามารถจดจำข้อมูลที่ได้รับไปเมื่อครั้งที่แล้ว
❖ โรคมะเร็งเม็ดเลือดขาว	❖ เยื่อหูในช่องปากเปลี่ยนแปลงเนื่องจากผลข้างเคียงของเคมีบำบัด

ขั้นที่ 3 การวางแผนการพยาบาล (Planning)

- จัดลำดับความสำคัญปัญหา
- การกำหนดจุดมุ่งหมายทางการพยาบาล และเกณฑ์การประเมินผล
- การกำหนดกิจกรรมพยาบาลและการประเมินผล
- การเขียนแผนการพยาบาล

- ❖ **ข้อวินิจฉัยทางการพยาบาล
(Nursing diagnosis)**
- ❖ **ผลลัพธ์และเกณฑ์การประเมิน
(Outcomes)**
- ❖ **กิจกรรมการพยาบาล
(Intervention)**

ผลลัพธ์ที่ต้องการ (Outcomes)

- ❖ **การกำหนดเป้าหมายควรมุ่งที่ผู้ป่วย (client-centered outcome)**
- ❖ **สอดคล้องกับข้อวินิจฉัยทางการพยาบาล**
- ❖ **เฉพาะเจาะจง สามารถวัดได้**
- ❖ **กำหนดร่วมกับผู้ป่วยและครอบครัว(ในกรณีที่เป็นไปได้)**
- ❖ **เป็นจริง สอดคล้องกับสภาพอาการและความรู้ความสามารถของผู้ป่วย**
- ❖ **สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และทรัพยากรที่มีอยู่**
- ❖ **บอกถึงเวลาที่คิดว่า วัตถุประสงค์จะสำเร็จได้ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง**
- ❖ **การกำหนดผลลัพธ์ควรระบุเป็นพฤติกรรมของผู้ป่วย**

ระยะเวลาในการกำหนดเป้าหมาย

❖ เป้าหมายระยะยาว
(Long-term goal)

❖ เป้าหมายระยะกลาง
(Intermediate goal)

❖ เป้าหมายระยะสั้น
(Short-term goal)

ตัวอย่าง

ข้อวินิจฉัยทางการพยาบาล	เป้าหมาย
การขับเสมหะไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีเสมหะในทางเดินหายใจมาก	ผู้ป่วยสามารถไอขับเสมหะอย่างถูกต้อง
เสี่ยงต่อการขาดสารน้ำ สารอาหาร เนื่องจากมีอาการคลื่นไส้ อาเจียน มีการสูญเสียน้ำและเกลือแร่จากระบบทางเดินอาหาร	ผู้ป่วยมีความสมดุลของสารน้ำ โดยมีปริมาณสารน้ำเข้าเท่ากับสารน้ำออกจากร่างกาย (อาจเกิดความไม่สมดุลไม่เกิน 500 ml)
ปวดเนื่องจากการเคลื่อนไหวและได้รับการผ่าตัด Left knee replacement	ผู้ป่วยปวดลดน้อยลง Pain score < 3

การกำหนดกิจกรรมพยาบาล(Intervention)

- ❖ **กิจกรรมพยาบาลไม่ใช่การนำคำสั่งทางการแพทย์ไปปฏิบัติเท่านั้น**
- ❖ **กิจกรรมที่ใช้กับการปฏิบัติพยาบาล เช่น การสอน การปรึกษาหารือ การใช้เทคนิค การพยาบาลในการป้องกันต่างๆ.....**
- ❖ **พิจารณาถึงระดับความรู้และประสบการณ์ของผู้ป่วยแต่ละรายในการวางแผน**

ขั้นที่ 4 การปฏิบัติการพยาบาล (Implementation)

เป็นขั้นตอนที่นำแผนการพยาบาล
ที่วางไว้มาปฏิบัติจริงกับผู้ป่วย

(ต้องบันทึกเป็นหลักฐานสิ่งที่ได้ปฏิบัติ)

บทบาทรหน้าที่ของพยาบาล

- ❖ บทบาทที่เป็นอิสระ
(Independent Intervention)
- ❖ บทบาทกึ่งอิสระ
(Interdependent Intervention)
- ❖ บทบาทไม่อิสระ
(dependent Intervention)

สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการนำ กิจกรรมที่ได้วางแผนไว้ ไปปฏิบัติ

**การปฏิบัติกรพยาบาลที่อยู่ใน
ขอบเขตการตัดสินใจของพยาบาล
หรือกิจกรรมที่พยาบาลสามารถปฏิบัติ
ได้โดยอิสระก่อนที่จะทำกิจกรรมอื่นๆ
ที่ต้องขึ้นกับอำนาจของการสั่งการ
ของบุคคลอื่น**

**สิ่งสำคัญร่วมกับการปฏิบัติกิจกรรม
การพยาบาลคือ
การประเมินการกระทำ
และรวบรวมข้อมูลเพื่อปรับปรุง
แผนการพยาบาลและวางแผน
การพยาบาลเพิ่มเติมต่อไป**

ขั้นที่ 5 การประเมินผลการพยาบาล (Evaluation)

การประเมินคุณภาพการพยาบาล
ประสิทธิภาพของกิจกรรมพยาบาล
ที่ให้กับผู้ป่วย

แบ่งเป็น 2 ประเภท

- การประเมินขณะทำการพยาบาล
- การประเมินผลเมื่อสิ้นสุดการพยาบาล

การประเมินผลประกอบด้วย 3 ขั้นตอน

- 1. เลือกเกณฑ์หรือมาตรฐานการประเมินผล**
- 2. รวบรวมข้อมูลที่มีอยู่ในสถานการณ์หรือเหตุการณ์นั้นด้วยการสังเกต ข้อมูลที่รวบรวมได้ควรบันทึกลงในรายงานอย่างถูกต้อง สั้น ได้ใจความสำคัญ**
- 3. เปรียบเทียบข้อมูลที่ได้ออกกับเกณฑ์มาตรฐาน แล้วตัดสินความสำเร็จของเป้าหมายทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ**

ข้อสรุปของการประเมินผล

- 1. บรรลุผลตามเป้าหมายและปัญหาได้รับการแก้ไขหมดไป**
- 2. เป้าหมายยังไม่บรรลุ แต่มีความก้าวหน้าที่ดีตามแผนที่วางไว้ อาจมีการปรับเปลี่ยนแผนเล็กน้อย**
- 3. เป้าหมายไม่บรรลุควรต้องมีการปรับปรุงแผนการพยาบาล หรือการประเมินข้อมูลใหม่เพื่อสร้างข้อวินิจฉัยทางการพยาบาลที่แม่นยำยิ่งขึ้น**

กระบวนการพยาบาล

ประเมินแแรกรับและประเมินซ้ำ

Assessment

Step 1

ให้การวินิจฉัย/ระบุปัญหา

Nursing Diagnosis

Step 2

การประเมินผล/
ผลที่เกิดจากการปฏิบัติ

Evaluation

Step 5

วางแผนการพยาบาล

Planning

Step 3

Outcomes

Interventions

ผลลัพธ์
ที่คาดหวัง

การปฏิบัติ
การพยาบาล
ที่จะทำ

Step 4

Implementation

การปฏิบัติการพยาบาลที่ได้ทำแล้วและจะทำ

ตัวอย่างการใช้กระบวนการพยาบาล

“ นางสมศรีอายุ 65 ปี ทุกรถชนล้ม
มีอาการตึงเจ็บกล้ามเนื้อหลัง มีกระดูกซี่โครงหัก
จมุกหัก แขนซ้ายหัก ”

Assessment : ในการประเมินแรกเริ่ม ประเมินได้ว่า
ผู้ป่วยยืนได้ไม่สะดวกนัก ต้องยึดจับอุปกรณ์ต่างๆ
ขณะเดิน

Diagnosis : เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ พลัดตกหกล้ม
เนื่องจากความอ่อนแรง

ตัวอย่างการใช้กระบวนการพยาบาล

Planning : กำหนดเป้าหมายว่า ไม่เกิดอุบัติเหตุ พลัดตก หกล้ม และเพื่อที่จะทำให้เกิดผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้มีการกำหนด กิจกรรมพยาบาลไว้ดังนี้

- ปฏิบัติตามแนวทางการป้องกันการพลัดตกหกล้ม
- จัดวางกริ่งเรียกในที่ผู้ป่วยหยิบใช้สะดวก
- ยกข้างเตียงขึ้นตลอดเวลา

Implementation : ปฏิบัติตามกิจกรรมพยาบาลที่ได้วางแผน

Evaluation : ผู้ป่วยเรียกขอความช่วยเหลือจากพยาบาลเมื่อ ต้องการลุกจากเตียงทุกครั้ง และไม่เกิดอุบัติเหตุ พลัดตก หกล้ม

- ถ้าไม่บันทึก ก็เหมือนกับไม่ได้ทำ เพราะขาดหลักฐาน
- เพื่อการสื่อสาร (Communication) ในทีมสุขภาพ
- เพื่อตรวจสอบคุณภาพการพยาบาล

- เพื่อการวิจัย
- เพื่อการศึกษา
- เป็นหลักฐานทางกฎหมาย

ลักษณะของการบันทึกการพยาบาล

- ถูกต้องตรงกับความเป็นจริง
- เป็นปัจจุบัน
- ครบสมบูรณ์
- เป็นระบบเดียวกัน
- ต่อเนื่องทุกเวร / เมื่อมีการเปลี่ยนแปลง

คุณภาพบันทึก

- ❖ บันทึกข้อเท็จจริง (factual)
- ❖ ข้อมูลตามสภาพที่เห็น ได้ยิน รู้สึก ได้กลิ่น สามารถวัดหรือสังเกตได้ (objective data)
- ❖ เกี่ยวกับสิ่งที่ผู้รับบริการพูด (subjective data)
- ❖ ต้องสะท้อนข้อมูลหรือการวัดที่ถูกต้อง ชัดเจน (accurate)
- ❖ มีความสมบูรณ์ (complete)
- ❖ เป็นปัจจุบัน (current)
- ❖ ทำอย่างเป็นระบบเป็นลำดับ (organized)

แนวทางการบันทึกให้นำเชื่อถือ

- ❖ การแก้ไขข้อความที่บันทึกหลังจากบันทึกแล้วให้ขีดเส้นตรงทับบนข้อความที่บันทึกทันทีและเซ็นชื่อกำกับ
- ❖ ไม่ลบข้อความที่บันทึกไว้แล้ว
- ❖ ไม่บันทึกจากความคิดเห็น ให้บันทึกตาม fact ที่ได้จากการสังเกตด้วย สัมผัสต่างๆ เช่น เห็น ได้ยิน ได้กลิ่น
- ❖ ถ้าพบอาการของผู้ป่วยเปลี่ยนแปลง ไม่ใช่เพียงแต่บันทึกต้องรายงานแพทย์ด้วย และให้ความช่วยเหลือก่อน และถ้าแพทย์ยังไม่มาขอช่วยเหลือจากผู้ตรวจการ ซึ่งต้องพยายามตามแพทย์และถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับแพทย์ให้รายงานยังผู้บริหารระดับสูงภายหลัง
- ❖ สุดท้าย พยายามอย่าปิดบังสิ่งที่เกิดขึ้น

การบันทึกทั่วไป

- ❖ วัน เวลา ที่บันทึก
- ❖ ชื่อผู้ป่วยและเลขประจำตัวผู้ป่วยใน chart
- ❖ ลงลายมือชื่อทุกครั้งที่ chart
- ❖ การเว้นที่ว่างหรือลืมนบันทึกอาจส่งผลทางด้านกฎหมาย

การบันทึกทั่วไป

- ❖ **ถ้าบันทึกไม่ถูกหลังจากบันทึกไปจนจบแล้ว ให้บันทึกสิ่งที่ถูกต้อง อย่าพยายามไปบันทึก บริเวณที่บันทึกไม่ถูกตั้งแต่ครั้งแรก**
- ❖ **อย่าบันทึกให้คนอื่น ถ้าจำเป็นให้ใส่ชื่อผู้ที่ บันทึกแทนและลงลายมือชื่อ**